

Føroyamálsdeildins fake old news

Lidt om brugen af V.U. Hammershaimb -
stedfaderen til det færøske skriftsprog

OLE WICH

M.A. I HISTORIE

Mandag blev V.U. Hammershaimb fejret på sin fødselsdag med en foredragsrække i Kongshøll arrangeret af Føroyamálsdeildin og Málráðið. Det resulterede i en absurd situation, da Hanna Jensen, vores kulturminister for uddannelsesområdet, indledte sammenkomsten med en tale. Hun sagde nemlig blandt andet: »... á hesum degi var faðirin at skriftmáli okkara, prestur og próstur Venceslaus Ulricus Hammershaimb, borin í heim«.

Straks efter konkluderede den første foredragsholder, professor Christer Lindqvist fra universitetet i Greifswald, at Hammershaimb IKKE var ophavsmænd til skriftsproget. Hvilket Lindqvist fremlagde vægtige beviser for. Så nu måtte kulturministeren se sig selv i den pinlige situation, at hendes viden om Hammershaimb var forkert på et meget essentielt punkt.

Nu kunne det godt være tilfældet, at denne viden var helt ny, men Lindqvist konkluderede dette i en artikel allerede i 2003. Tillige er spørgsmålet om Hammershaimbs andel i færøsk skriftsprog også nævnt af Peter Martin Rasmussen 1997, Christian Matras 1951 og fornylig af Eivind Weyhe, ligesom det også indgår i undervisningen på Føroyamálsdeildin. Så dette spørgsmål er velkendt og omdiskuteret i fagkredse, så det burde derfor forlængst været fremført og debatteret offentligt. Især i lyset af de kommende højtideligholdelser i 2019 og de mange forberedelser i den anledning.

En 200 års fødselsdag på falsk grundlag

V.U. Hammershaimbs 200 års fødselsdag har nu været afholdt ved mange arrangementer rundt omkring i landet. Jeg har gennemgået mange af medieinformationerne i forbindelse med dagen og de viser generelt, at alle fremfører den historisk ukorrekte påstand, at Hammershaimb var faderen til det færøske skriftsprog. Selv forkvinden for Málráðið, Sólvá Jónsdóttir siger på

www.snar.fo: »... og Hammars-haimb fór so til verka, og fekk hollum ráðgeving frá øðrum málkønum góðum fólki«. Hun placerer altså initiativet direkte hos Hammershaimb, hvilket er forkert.

Men hvordan kan det så være, at denne væsentlige oplysning om Hammershaimb aldrig er blevet almen viden i det færøske samfund? Hvordan kan det være, at så mange er fejlagtigt orienteret og en oplyst og kultur- og sprog-interesseret person, som Hanna Jensen kan vildledes. Hvad og hvem har ansvaret for misinformationen? Det er det store spørgsmål.

Dette synes at være en systematisk fejl og dette går langt tilbage. Den er kopieret i skolebøger, i daglig tale og leksika på papir og net. Et grelt eksempel, at professor i færøsk litteratur Turið Sigurðardóttir fra Føroyamálsdeildin på 190-års dagen holdt et foredrag i KVF, hvor hun direkte sagde: »Hammershaimb skapta tað føroyska skriftmálið«. Der havde professoren ellers allerede haft seks år til at studere nøjere i Lindquists artikel. Hun burde derfor have fremført den tvivl, der naturligt følger i en akademisk debat om emnet.

Det akademiske apparat bliver betalt for at udforske og producere valid viden om færøsk historie, i dette tilfælde sproghistorie. Men her dumper det tydeligvis og medvirker til, at hele befolkningen bliver ført bag lyset. Vel at mærke er dette ikke en lille ubetydelig detalje, tværtimod, det er et hot emne, som mange folk interesserer sig levende for. Hvis ikke det akademiske system kan fremlægge data og lægge op til debat, men tilsyneladende sorterer historiske data ideologisk - hvad skal vi så have et akademisk system for?

Myterne står i vejen for reel viden

Hvorfor er det så væsentligt at få dette på plads? Fordi mytologisering af historie og stereotype helte, hindrer nye historiske teorier blive udviklet, brede sig og blive afprøvet. I dette tilfælde resulterer det i, at hele det netværk, der leverede identitetsassistenten til den færøske nationsopbygning

og skabte forudsætningerne for, at Hammershaimb kunne udfolde sit kulturengagement og brillere gennem sit liv, bliver glemt og gemt bag nationens trang til lokal personsdyrkelse.

Derfor er det meget få på Færøerne, der redegøre for hvem Rasmus Rask, H.C. Lyngbye, P.E. Müller, C.C. Rafn, P.A. Munch, N.M. Petersen, Jón Sigurðsson og endda J.H. Schrøter og J. David- sen var. Selvom de udgjorde det betydningsfulde grundlag og netværk, som V.U. Hammershaimb benyttede til at fremme de idéer om national identitet og nationalbaseret organisering af det færøske samfund, som han siden berømmes for.

Fejringen af Hammershaimb

Så meget kan man rose Hammershaimb for, men lige netop udviklingen af det færøske skriftsprog har han så kun en mikroskopisk andel i og heller ikke det omstridte D. Han retter villigt ind efter andre.

I bedste fald kan Hammers-

haimb ses som korrekturlæser på et skriftsprog konstrueret af Jón Sigurðsson og grundigt kommenteret af N.M. Petersen. Så at udnævne Hammershaimb til far og skaber af skriftsproget, svarer til at skrive korrekturlæserens navn på bogryggen og ellers glemme forfatterne.

Man kan opstille en analogi i god samklang med færøsk fokus på familieforhold - V.U. Hammershaimb var ikke far til det færøske skriftsprog - derimod var han stedfar. Han avlede ikke barnet, men han havde en stor og vigtig andel i opdragelsen. Han var en dedikeret kulturdebatør og medvirkede i tilretningen af sproget, blandt andet med sproglæren 1854, men naturligvis også i det praktiske sprogbrug mange år frem. Man kan sige, at han fastlagde en færøsk prosastil og publicerede den i »Færøsk antologi« 1891. Det fik betydning helt op i vores tid.

Det er dér hans fortjeneste ligger. Det er for denne indsats, at han skal laurbærkranses og huskes for, både i år og fremover. Ikke for de lånte fjer påsat af senere tiders historiemaniplation og trang til forblændet heltedyrkelse.

Vilje og mod til akademisk debat?

Den egentlige grund til at skrive denne tekst er en harme over, at så mange folk i denne ellers glædesfyldte fejring af V.U. Hammershaimb er misinformeret. Det er en faglig harme over, at det akademiske system ikke viser viljen og modet til at tage debatten om et følsomt emne, i dette tilfælde V.U. Hammershaimbs status som nationalhelt. Det er ikke særlig respektfuldt, hverken overfor fødselsdagsbarnet eller den færøske befolkning.

Føroyamálsdeildin må siges at være forpligtet til forske og derefter informere den færøske befolkning om resultaterne. Her især fordi at der er en levende interesse for V.U. Hammershaimbs liv og levned. Så Føroyamálsdeildin burde i god tid inden fødselsdagen have gjort os alle opmærksom på, at den gængse opfattelse af Hammershaimb på ovennævnte punkt er ikke i overensstemmelse med sandheden. Således at alle havde mulighed for IKKE at dumme sig for åbent tæppe - også kulturminister Hanna Jensen.

